

ผนวก ก

ระเบียบกรมอัยการ
ว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน
พ.ศ. 2533

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน พ.ศ.2525 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 อธิบดีกรมอัยการจึงวางระเบียบว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนไว้ดังนี้

ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน พ.ศ. 2533

ข้อ 2. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 12 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2533 เป็นต้นไป

ข้อ 3. ให้ยกเลิกบรรดาระเบียบและคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้โดยให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4. ในระเบียบนี้

“สคช. กลาง” หรือ “สคช. กรมอัยการ” หมายถึง สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน กรมอัยการ

“สคช. จังหวัด” หมายถึง สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนประจำจังหวัด

“สคช. สาขา” หมายถึง สถานที่ที่กรมอัยการได้กำหนดให้เป็นสถานที่สำหรับให้บริการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน นอกจาก สคช.กลาง หรือ สคช. กรมอัยการ และ สคช. จังหวัด

“คสช. จังหวัด” หมายถึง คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนประจำจังหวัด

“ทนายความอาสา” หมายถึง ทนายความตาม พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. 2528 ซึ่งได้อาสาสมัครเป็นผู้ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนและกรมอัยการ หรือ สคช. จังหวัด ได้ลงทะเบียนรับไว้เป็นทนายความอาสา

“ทนายความอาสาอาวุโส” หมายถึง ทนายความอาสาที่เคยเป็นข้าราชการ อัยการ กรมอัยการ โดยได้รับเงินบำเหน็จหรือบำนาญจากกรมอัยการ หรือหน่วยราชการอื่น และ ทนายความอาสา ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรมอัยการลงทะเบียนรับไว้เป็นทนายความอาวุโส

“นิติกร” หมายถึง นิติกรในสังกัด สคช. กลาง หรือ สคช. จังหวัด หรือ สคช. สาขา ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

“ผู้ยากจน” หมายถึง ผู้ที่ไม่มีทรัพย์สินหรือรายได้ หรือมีทรัพย์สินหรือรายได้ ไม่เพียงพอที่จะเสียค่าจ้างทนายความเพื่อดำเนินคดีโดยลำพังตนเองได้

“หัวหน้าพนักงานอัยการ” หมายถึง หัวหน้าพนักงานอัยการกองช่วยเหลือทาง กฎหมายแก่ประชาชน สคช. กลาง อัยการจังหวัดใน สคช. จังหวัด และหัวหน้าพนักงานอัยการ หรือ อัยการจังหวัดใน สคช. สาขา ที่กรมอัยการแต่งตั้งแล้วแต่กรณี

หมวดที่ 1

ข้อความเบื้องต้น

ส่วนที่ 1

บททั่วไป

ข้อ 5. ให้ที่ทำการของสำนักงาน สคช. กลาง สคช. จังหวัด หรือ สคช. สาขา เป็น สำนักงานสำหรับให้บริการความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

ข้อ 6. ให้ สคช. กลาง มีอำนาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนได้ ทั่วราชอาณาจักร

สคช. จังหวัด มีอำนาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนเฉพาะภายในเขตจังหวัด

และ สคช. สาขา มีอำนาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนเฉพาะ ภายในเขตพื้นที่ที่กรมอัยการกำหนด

ข้อ 7. ในการปฏิบัติงานการให้บริการความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนให้หัวหน้า พนักงานอัยการจัดให้มีพนักงานอัยการ นิติกร เจ้าหน้าที่ หรือทนายความอาสาไว้คอยบริการให้ ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนให้เพียงพอ เพื่อให้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว และให้ ความควบคุมดูแล การให้บริการดังกล่าวดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง และยุติธรรม

ให้หัวหน้าพนักงานอัยการจ่ายสำนวนแก่พนักงานอัยการ นิติกร หรือทนายความอาสา รับผิดชอบไปดำเนินการโดยพิจารณาตามประเภทของบริการ และความยากง่ายของข้อปรึกษาหรือคดี

ข้อ 8. ในการขอความช่วยเหลือไม่ว่าในเรื่องใดๆ ให้ผู้ที่เดือดร้อน หรือเสียหายโดยตรงเป็นผู้ยื่นคำขอ ห้ามมิให้ร้องขอแทนกัน เว้นแต่กรณีจำเป็น หรือเป็นกรณีเร่งด่วนก็ให้รับเรื่องไว้ก่อน แล้วให้สอบสวนข้อเท็จจริงจากผู้ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหายโดยเร็วพร้อมทั้งจัดให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ยื่นคำขอ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปตามระเบียบนี้

ข้อ 9. ให้พนักงานอัยการ นิติกร เจ้าหน้าที่ หรือทนายความอาสา ที่หัวหน้าพนักงานอัยการมอบหมาย เป็นผู้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ อาชีพ ฐานะทางครอบครัว รายได้ และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อมูลคดีหรือข้อปรึกษาของประชาชนผู้ที่มาขอความช่วยเหลือตามแบบที่กรมอัยการกำหนด

กรณีที่ประชาชนติดต่อขอความช่วยเหลือผ่านส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่น และส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นนั้นได้ส่งเรื่องขอความช่วยเหลือมาให้ สคช. ดำเนินการ ก็ให้พนักงานอัยการ นิติกร เจ้าหน้าที่ หรือทนายความอาสา ที่หัวหน้าพนักงานอัยการมอบหมาย เชิญผู้ขอมาใช้ข้อเท็จจริงตามแบบที่กรมอัยการกำหนดดังกล่าวในวรรคแรก

ก่อนที่จะให้ความช่วยเหลือ ให้พนักงานอัยการ นิติกร หรือทนายความอาสา เชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อเท็จจริง รวมทั้งรวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอแก่การพิจารณาการให้ความช่วยเหลือ

ข้อ 10. เมื่อพนักงานอัยการ นิติกร เจ้าหน้าที่ หรือทนายความอาสา ที่หัวหน้าพนักงานอัยการมอบหมาย สอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากผู้ขอความช่วยเหลือแล้ว ให้เสนอความเห็นต่อหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาว่ากรณีอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะให้ความช่วยเหลือตามระเบียบนี้ได้หรือไม่ ถ้าอยู่ในหลักเกณฑ์ให้ส่งรับ ถ้าไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ให้ส่งไม่รับ

คำสั่งรับหรือไม่รับคำขอความช่วยเหลือของหัวหน้าพนักงานอัยการให้เป็นที่สุด เว้นแต่ใน สคช.กลาง หากเป็นกรณีหัวหน้าพนักงานอัยการส่งไม่รับความช่วยเหลือ ให้เสนออัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมายพิจารณาสั่ง คำสั่งของอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมายให้เป็นที่สุด

ข้อ 11. การให้บริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ได้แก่ การให้คำปรึกษาหารือทางกฎหมาย การให้ความช่วยเหลือในการจัดทำนิติกรรมสัญญา การให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาท และการให้ความช่วยเหลือทางอรรถคดี เช่น การรับว่าต่าง และการรับแก้ต่างในคดีแพ่ง คดีอาญา คดีแรงงาน และอื่นๆ ซึ่งการให้บริการดังกล่าวเป็นการบริการโดยไม่คิดค่าตอบแทน หรือค่าธรรมเนียมใดๆ โดยให้อยู่ภายใต้ระเบียบนี้

ข้อ 12. เมื่อพนักงานอัยการ นิติกร หรือทนายความอาสา รับเรื่องหรือคดีใดไว้ดำเนินการแล้ว ให้รีบดำเนินการโดยเร็วตามประเภทของบริการของการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายนั้น ๆ

ข้อ 13. การพิจารณาคำเนิการของพนักงานอัยการ และนิติกร ให้บันทึกเสนอความเห็นชอบ หรือคำสั่งตามลำดับชั้นตามแบบแผนของทางราชการ ส่วนการพิจารณาคำเนิการของทนายความอาสาให้ทนายความอาสาเสนอความเห็นต่อหัวหน้าพนักงานอัยการ เพื่อให้ความเห็นชอบในกรณีมีทนายความอาสาอาวุโสให้เสนอผ่านทนายความอาสาอาวุโสด้วย

ข้อ 14. ในการปฏิบัติตามระเบียบนี้ หากมีปัญหาหรือข้อขัดข้องให้เสนอกรมอัยการพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป ยกเว้นในกรณีเร่งด่วนให้พนักงานอัยการใช้ดุลยพินิจพิจารณาปฏิบัติไปตามที่เห็นสมควร โดยมีให้เสียหายแก่ราชการ

ส่วนที่ 2

การลงสารบบ

ข้อ 15. เมื่อมีประชาชนขอความช่วยเหลือจาก สคช. หรือในกรณีที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นได้ส่งเรื่องที่ประชาชนขอความช่วยเหลือมายัง สคช. ให้เจ้าหน้าที่รับเรื่องลงสารบบการขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย

เมื่อหัวหน้าพนักงานอัยการมีคำสั่งรับ หรือไม่รับดำเนินการตามคำขอความช่วยเหลือให้เจ้าหน้าที่นำลงสารบบตามวรรคแรกด้วย

ในกรณีสั่งไม่รับดำเนินการ ให้หัวหน้าพนักงานอัยการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายแจ้งคำสั่งดังกล่าวพร้อมกับเอกสารหลักฐานให้แก่ผู้ขอความช่วยเหลือโดยเร็ว

ข้อ 16. ในกรณีที่มีคำสั่งรับคำขอความช่วยเหลือให้ดำเนินการ ดังนี้

(1) ให้เจ้าหน้าที่รับเรื่องไปลงสารบบตามประเภทบริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย คือการให้คำปรึกษาหารือทางกฎหมาย การให้ความช่วยเหลือในการจัดทำนิติกรรม สัญญาการให้ความช่วยเหลือในการระงับข้อพิพาท และการให้ความช่วยเหลือทางอรรถคดี ทั้งนี้ เพื่อสะดวกแก่การควบคุมดูแล และติดตามประเมินผล

(2) เมื่อการดำเนินการให้ความช่วยเหลือยุติลงแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ลงสารบบผลการดำเนินการนั้นๆ ไว้ทุกครั้ง

หมวดที่ 2
อำนาจหน้าที่ของ สคช.

ส่วนที่ 1
บททั่วไป

ข้อ 17. เรื่องใดหรือคดีใด เมื่อหัวหน้าพนักงานอัยการ สคช. กลาง พิจารณาเห็นแล้วว่าหากให้ สคช. จังหวัด หรือ สคช. สาขาดำเนินการสอบข้อเท็จจริง หรือดำเนินคดี หรือดำเนินการประการอื่นจะสะดวกและรวดเร็วกว่าก็ให้ส่งเรื่อง หรือคดีนั้นๆ ให้ สคช. จังหวัด หรือ สคช. สาขา ดำเนินการได้ในทางกลับกัน สคช. จังหวัด หรือ สคช. สาขา อาจส่งเรื่องหรือคดีใดไปให้ สคช. กลาง สคช. จังหวัด หรือ สคช. สาขา อื่นดำเนินการก็ได้ หากเห็นว่าการดำเนินการจะสะดวกและรวดเร็วกว่า

ข้อ 18. ให้ สคช. กลาง สคช. จังหวัด และ สคช. สาขา แต่ละแห่งมีอำนาจกำหนดวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนเกิดการประสานงานที่ดี มีความคล่องตัว สะดวก รวดเร็ว เกื้อกูล และสนับสนุนการปฏิบัติงานของทนายความอาสา ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการดูแลติดตามประเมินผลโดยไม่พดลต่อระเบียบนี้

ส่วนที่ 2
เรื่องที่มีให้รับดำเนินการ

ข้อ 19. คำขอความช่วยเหลือดังต่อไปนี้ ห้ามมิให้รับไว้ดำเนินการ

(1) เรื่องที่รัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาล มีมติ หรือคำสั่งเด็ดขาดในเรื่องนั้นแล้ว

(2) เรื่องที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใด โดยเฉพาะเป็นผู้ช่วยเหลือ และเรื่องอยู่ในระหว่างดำเนินการของหน่วยงานนั้นๆ

(3) เรื่องที่อัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือหัวหน้าพนักงานอัยการ เคยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่อาจให้ความช่วยเหลือได้ และได้สั่งยุติการช่วยเหลือแล้ว เว้นแต่ในกรณีที่มีพยานหลักฐานใหม่ อันจะทำให้ผลของการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเปลี่ยนไป

(4) เรื่องที่คู่กรณีเคยประนีประนอมยอมความกัน โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว เว้นแต่ผู้มีส่วนได้เสียขอให้อัยการ หรือคัดค้านการประนีประนอมยอมความเดิมโดยมีหลักฐาน

หรือข้อเท็จจริงเพิ่มเติมที่ปรากฏชัดในภายหลัง และการให้ความช่วยเหลือจะไม่เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิหรือประโยชน์ของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต และเสียค่าตอบแทน

(5) เรื่องเกี่ยวกับคดี ซึ่งผู้ขอความช่วยเหลือได้เคยว่าจ้างทนายความหรือมีทนายความ หรือมีหน่วยงานอื่นให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายอยู่แล้ว

(6) เรื่องที่เป็นคดี หรือข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่นั้นๆ เว้นแต่กรณีที่ยกการพิเศษช่วยเหลือทางกฎหมายหรือหัวหน้าพนักงานอัยการพิจารณาให้รับไว้ดำเนินการเป็นเรื่องๆ ไป

ส่วนที่ 3

การให้คำปรึกษาหารือ

ข้อ 20. การให้คำปรึกษาหารือทางกฎหมาย เป็นการให้บริการแก่ประชาชนโดยเสมอภาคกัน โดยไม่คำนึงถึงฐานะ รายได้ และจะต้องให้คำปรึกษาไปในทางที่ถูกที่ควรตามทำนองคลองธรรมไม่เป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น และไม่ฝ่าฝืนหรือหลีกเลี่ยงกฎหมาย

ก่อนให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาต้องฟังข้อเท็จจริงให้ถ่องแท้เสียก่อน และให้ปรึกษาหารือกับหัวหน้าพนักงานอัยการ พนักงานอัยการ หรือทนายความอาสาอาวุโสที่หัวหน้าพนักงานอัยการมอบหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้คำปรึกษานั้นเป็นไปด้วยความถูกต้องและยุติธรรม

เมื่อผู้ให้คำปรึกษาได้คำปรึกษาที่ถูกต้องตามวรรคสองแล้ว ก็ให้คำปรึกษาแก่ผู้ขอความช่วยเหลือตามคำปรึกษานั้น และให้บันทึกคำปรึกษานั้นไว้เป็นหลักฐานตามแบบที่กรมอัยการกำหนดดังกล่าวด้วย และให้ผู้ขอความช่วยเหลือลงลายมือชื่อรับทราบ แล้วให้เสนอต่อหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อทราบด้วย

ข้อ 21. ในกรณีที่ผู้ให้คำปรึกษา ทนายความอาสาอาวุโส พนักงานอัยการ หรือหัวหน้าพนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องที่จะให้คำปรึกษานั้นเป็นเรื่องสำคัญหรือยุ่งยาก จำเป็นต้องใช้เวลาพิจารณาข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถให้คำปรึกษาได้ทันทีก็ให้ผู้ให้คำปรึกษานั้นทบทวนข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมทำความเข้าใจหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่ง

เมื่อหัวหน้าพนักงานอัยการมีความเห็นประการใดแล้ว ให้ผู้ให้ปรึกษาทำหนังสือนัดให้ผู้ขอความช่วยเหลือมารับทราบ โดยให้ลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน แล้วเสนอให้หัวหน้าพนักงานอัยการทราบด้วย

ส่วนที่ 4

การจัดนิติกรรมและสัญญา

ข้อ 22. การให้ความช่วยเหลือในการจัดทำนิติกรรม หรือสัญญา จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือ เฉพาะประชาชนที่ยากจนเท่านั้น โดยให้จัดทำไปตามประสงค์ของผู้ขอ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ฝ่าฝืนกฎหมายและไม่เป็นการเอาเปรียบผู้อื่น

ให้ผู้ร่างนิติกรรมสัญญาเสนอร่างดังกล่าวต่อหัวหน้าพนักงานอัยการ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนที่จะมอบให้ผู้ขอรับความช่วยเหลือนำไปใช้ และให้เก็บสำเนานิติกรรมสัญญาไว้อย่างน้อย 1 ชุด

ส่วนที่ 5

การประนอมข้อพิพาท

ข้อ 23. “ข้อพิพาท” หมายถึง ข้อพิพาทเกี่ยวกับความแย้ง หรือความอาญา ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้

ข้อ 24. การให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาท ให้กระทำโดยไม่คำนึงถึงฐานะรายได้ของผู้ขอความช่วยเหลือเพื่อยุติข้อพิพาท อันจะมีผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม การประนอมข้อพิพาทให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่กรณี

ข้อ 25. ในการประนอมข้อพิพาทให้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทเชิญคู่กรณีมาเพื่อสอบถามความประสงค์ว่าจะยินยอมให้พนักงานอัยการ หรือทนายความอาสา ทำการประนอมข้อพิพาทหรือไม่

ในกรณีที่คู่กรณีไม่ยินยอมให้ทำการประนอมข้อพิพาท ให้จัดแจ้งเหตุผลนั้นไว้แล้วให้คู่กรณีลงลายมือชื่อรับทราบด้วย

ข้อ 26. เมื่อคู่กรณียินยอมให้พนักงานอัยการ หรือทนายความอาสาทำการประนอมข้อพิพาท ก็ให้ผู้ทำการประนอมข้อพิพาทแจ้งสิทธิหน้าที่ และพันธะทางกฎหมาย อันเป็นผลจากการประนอมข้อพิพาทให้คู่กรณีทราบโดยละเอียดแจ้งชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลของคดีอาญาในความผิดอันยอมความได้

ข้อ 27. ในการประนอมข้อพิพาท ให้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทเชิญคู่กรณี บุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบข้อเท็จจริง รวมทั้งตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องโดยความยินยอมของเจ้าของ หรือผู้ครอบครอง

ข้อ 28. เมื่อคู่กรณีตกลงกันได้ ก็ให้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทจัดทำร่างสัญญาประนีประนอมยอมความ ความแพ่งหรือความอาญา โดยให้คู่กรณีอ่านหรืออ่านให้ฟังจนเข้าใจข้อความที่ตกลงกันได้โดยตลอดแล้วให้เสนอหัวหน้าพนักงานอัยการ เพื่อพิจารณาตรวจร่างเสร็จแล้วก็ให้อ่านให้คู่กรณีทราบ และให้คู่กรณีลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน และให้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำการประนอมข้อพิพาทไว้ด้วย

สัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว ให้จัดทำขึ้นให้เพียงพอต่อจำนวนคู่กรณีโดยมีข้อความถูกต้องตรงกันทุกฉบับ แล้วมอบให้คู่กรณียึดถือไว้ฝ่ายละ 1 ฉบับ และอีกหนึ่งฉบับให้เก็บไว้ที่ สดช. ที่ทำการประนอมข้อพิพาท แล้วรายงานให้หัวหน้าพนักงานอัยการทราบด้วย

ข้อ 29. ในกรณีที่ระเบียบนี้มีได้กำหนดไว้ให้นำข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ 6

การให้ความช่วยเหลือในทางอรรถคดี

ข้อ 30. การให้ความช่วยเหลือในทางอรรถคดี ให้พิจารณาให้ความช่วยเหลือในกรณีต่อไปนี้

(1) ในทางคดีอาญาให้พิจารณารับว่าต่าง แก่ต่างได้เฉพาะคดีที่เป็นความผิดอันยอมความได้ และผู้เสียหายหรือผู้ขอความช่วยเหลือยังมีได้ร้องทุกข์ หรือมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมาย และถ้าผู้ขอความช่วยเหลือเป็นผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีที่จะมาขอความช่วยเหลือจะต้องปรากฏว่าผู้ขอไม่เป็นผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีที่พนักงานอัยการเป็นผู้สั่งคดีหรือเป็นโจทก์ และต้องปรากฏว่าผู้ขอความช่วยเหลือเป็นผู้ยากจนประกอบกับมีหลักฐานเพียงพอว่าผู้ขอไม่ได้รับความเป็นธรรม สมควรได้รับความช่วยเหลือ

(2) ในทางคดีแพ่งและอื่นๆ ให้พิจารณารับว่าต่าง แก่ต่าง ให้เฉพาะผู้ยากจนซึ่งได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย อันเนื่องจากไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือเป็นคดีที่เหตุผลอันสมควรให้ความช่วยเหลือ

ข้อ 31. การให้ความช่วยเหลือทางอรรถคดี ถ้าเป็นเรื่องหรือคดีที่รับจากสำนักงานกลางช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ให้หัวหน้าพนักงานอัยการจ่ายสำนวนให้แก่ทนายความอาสาอาวุโสดำเนินการ โดยจะให้ทนายความอาสาร่วมดำเนินการด้วยก็ได้กรณีอื่นๆ ให้พิจารณาจ่ายสำนวนแก่ทนายความอาสาอาวุโส หรือทนายความอาสาตามความเหมาะสมและตามความยากง่ายของรูปคดี

ข้อ 32. เมื่อได้รับสำนวนตามข้อ 31 ให้ทนายความอาสารีบดำเนินการให้เสร็จโดยเร็วเพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อคดี

ในกรณีไม่อาจดำเนินการได้เสร็จภายในวันสิ้นเดือนของเดือนที่ได้รับสำนวนหรือคดีที่อยู่ในระหว่างดำเนินการไม่ว่าขั้นตอนใด ให้ทนายความอาสารายงานผลสำนวนระหว่างดำเนินการภายในวันที่ 4 ของเดือนถัดไป จนกว่าคดีจะเสร็จตามแบบที่ สคช. กลาง กำหนด ทั้งนี้ให้หัวหน้าพนักงานอัยการมอบหมายให้พนักงานอัยการ นิติกร หรือเจ้าหน้าที่คอยประสานงานและติดตามผลทุกกระยะ

ข้อ 33. ให้ทนายความอาสาพึงระมัดระวังมิให้คดีของผู้ขอความช่วยเหลือเกิดความเสื่อมเสียซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ หรือเกิดความเสียหาย

ข้อ 34. ทนายความอาสาผู้ดำเนินคดีจะต้องเสนอหนังสือแจ้งผลคดีต่อหัวหน้าพนักงานอัยการ เพื่อลงนามแจ้งตัวความทราบโดยเร็ว อย่างช้าไม่เกิน 10 วัน นับตั้งแต่วันที่ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากคดีใดคัดคำพิพากษาหรือคำสั่งยังไม่ได้ ให้แจ้งผลคำพิพากษาหรือคำสั่งเท่าที่มีอยู่ไปให้ตัวความพิจารณา ก่อน โดยให้รายละเอียดเท่าที่จะทำได้

ข้อ 35. กรณีที่ศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์พิพากษา หรือสั่งให้คดีที่ทนายความอาสาว่าต่างชนะคดีเต็มตามฟ้อง หรือเต็มตามคำร้องขอ หรือกรณีคดีที่ทนายความอาสาแก้ต่างศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้อง หรือยกคำร้องและรูปคดีไม่มีประเด็นที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไป ให้หัวหน้าพนักงานอัยการออกคำสั่งไม่อุทธรณ์ หรือไม่ฎีกา แล้วแจ้งผลคดีให้ตัวความทราบ

คดีที่จะต้องให้ตัวความพิจารณาตกลงใจจะอุทธรณ์หรือฎีกาหรือไม่ ให้แจ้งผลคดีและฐานะคดีชั้นอุทธรณ์ หรือฎีกา ไปยังตัวความ เมื่อตัวความแจ้งความประสงค์มาแล้ว ให้ทนายความอาสาผู้ดำเนินคดีเสนอความเห็นเพื่อให้หัวหน้าพนักงานอัยการพิจารณาออกคำสั่งให้อุทธรณ์หรือไม่อุทธรณ์ ฎีกา หรือไม่ฎีกา ตามความประสงค์ของตัวความต่อไป

ข้อ 36. ให้หัวหน้าพนักงานอัยการหรือทนายความอาสา แจ้งผลการดำเนินคดีให้ผู้ขอความช่วยเหลือทราบเป็นคราวๆ ตามสมควร โดยแจ้งเป็นหนังสือหรือให้ผู้ขอลงนามทราบไว้ใน

รายงานคดีก็ได้ และเมื่อคดีถึงที่สุดให้หัวหน้าพนักงานอัยการแจ้งผลคดีให้ผู้ขอความช่วยเหลือทราบโดยเร็ว

ข้อ 37. ในการดำเนินคดีหรือดำเนินการใด ๆ ทางศาล ให้ผู้ขอความช่วยเหลือเป็นผู้รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมศาลทั้งสิ้น

กรณีน่าจะเชื่อว่าผู้ขอไม่มีทรัพย์สินพอที่จะชำระค่าธรรมเนียมศาล ให้ทนายความอาสายื่นคำร้องขอฟ้องหรือขอต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา หากศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตหรือมีคำสั่งยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้บางส่วนและผู้ขอความช่วยเหลือร้องขอ เมื่อหัวหน้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้ขอเป็นผู้ยากจนไม่มีทรัพย์สินพอที่จะชำระค่าธรรมเนียมได้ ก็ให้หัวหน้าพนักงานอัยการทำบันทึกต่ออัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย เพื่อขอเบิกเงินช่วยเหลือจากราชการหรือมูลนิธิช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ทุกข์ยาก กรมอัยการ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้

ข้อ 38. ในกรณีที่ผู้ขอความช่วยเหลือมีเงินพอชำระค่าฤชาธรรมเนียม ให้ผู้ขอความช่วยเหลือ นำเงินค่าฤชาธรรมเนียมไปชำระที่ศาลด้วยตนเอง เว้นแต่ในกรณีไม่สะดวกจะให้นิติกรหรือเจ้าหน้าที่ ที่หัวหน้าพนักงานอัยการมอบหมายหรือทนายความอาสารับเงินค่าธรรมเนียมศาลดังกล่าวได้โดยออกใบรับไว้เป็นหลักฐาน เพื่อดำเนินการต่อไป

หมวดที่ 3

อำนาจหน้าที่อัยการอุทธรณ์ อัยการฎีกาเขต และอัยการพิเศษประจำเขต

ส่วนที่ 1

อำนาจหน้าที่อัยการอุทธรณ์

ข้อ 39. ให้อัยการอุทธรณ์จังหวัดปฏิบัติราชการใน สคช. จังหวัดด้วย โดยให้มีหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือทางกฎหมาย จัดทำนิติกรรมสัญญา ประenomข้อพิพาท เผยแพร่ความรู้ทางกฎหมาย เป็นวิทยากรในการจัดฝึกอบรม หรือสัมมนา เป็นที่ปรึกษา สคช. จังหวัด ปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนตามที่อัยการพิเศษประจำเขตมอบหมาย และเป็นผู้ช่วยเหลืออัยการพิเศษประจำเขตในการควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของ สคช. ในจังหวัดของตน การใดๆ ที่อัยการอุทธรณ์จังหวัดเป็นผู้ดำเนินการให้ถือเสมือนว่าหัวหน้าพนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการเอง

ในจังหวัดใดที่มี สคช. สาขา ให้อัยการอุทธรณ์มีอำนาจหน้าที่ใน สคช. สาขา เช่นเดียวกับสคช. จังหวัดด้วย

ข้อ 40. ให้เจ้าหน้าที่ของที่ทำการอัยการอุทธรณ์จังหวัด ลงสารบบต่างหากจาก สคช. จังหวัด โดยปฏิบัติตามหมวด 1 ส่วนที่ 2 ในระเบียบนี้

ส่วนที่ 2

อำนาจหน้าที่อัยการฎีกาเขต

ข้อ 41. ให้อัยการฎีกาเขตมีหน้าที่ปฏิบัติราชการใน สคช. จังหวัด และ สคช.สาขา โดยเป็นที่ปรึกษา สคช. จังหวัด และสคช. สาขา ช่วยปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในส่วนภูมิภาคตามโครงการและแผนปฏิบัติงานของจังหวัดนั้นๆ และปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในภูมิภาค ตามที่อัยการพิเศษประจำเขตมอบหมาย การใดๆ ที่อัยการฎีกาเขตเป็นผู้ดำเนินการให้ถือเสมือนว่าหัวหน้าพนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการ

ข้อ 42. ให้เจ้าหน้าที่ของที่ทำการอัยการฎีกาเขต ลงสารบบต่างหากจาก สคช. จังหวัด โดยปฏิบัติตามหมวด 1 ส่วนที่ 2 ในระเบียบนี้

ส่วนที่ 3

อำนาจหน้าที่อัยการพิเศษประจำเขต

ข้อ 43. ให้อัยการพิเศษประจำเขตมีหน้าที่กำกับ ควบคุมดูแล ติดตามผลปฏิบัติงานของ สคช. จังหวัด และ สคช. สาขา ซึ่งอยู่ภายในเขตจังหวัดที่รับผิดชอบให้ดำเนินการตามระเบียบนี้โดยเคร่งครัด และมีอำนาจมอบหมายงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนให้อัยการอุทธรณ์จังหวัด และอัยการฎีกาเขต ดำเนินการตามที่เห็นสมควร

หมวดที่ 4

ทนายความอาสา

ส่วนที่ 1

การเป็นทนายความอาสา

ข้อ 44. ทนายความใดประสงค์จะสมัครเป็นทนายความอาสา เพื่อช่วยเหลือราชการและประชาชนตามระเบียบนี้ ให้ปฏิบัติดังนี้

ในส่วนกลางให้ยื่นสมัครต่อ สคช. กลาง เมื่อ สคช. ได้ตรวจสอบคุณสมบัติ และหลักฐานต่างๆ แล้วเห็นสมควรรับไว้เป็นนายความอาสา ก็ให้เสนออธิบดีกรมอัยการ เพื่อพิจารณาอนุมัติแต่งตั้งนายความดังกล่าวเป็นนายความอาสา หรือนายความอาสาอาวุโสแล้วแต่กรณี เมื่อได้รับอนุมัติแต่งตั้งแล้วให้ขึ้นทะเบียนเป็นนายความอาสา หรือนายความอาสาอาวุโสพร้อมทั้งออกบัตรประจำตัวให้ และประกาศให้ประชาชนทราบทั่วไป

ใน สคช. จังหวัด ให้ยื่นสมัครต่อ สคช. จังหวัด เมื่อหัวหน้าพนักงานอัยการ ใน สคช. จังหวัด ได้ตรวจสอบคุณสมบัติ และหลักฐานต่างๆ แล้ว เห็นสมควรรับไว้เป็นนายความอาสา ก็ให้เสนอต่อคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ประจำจังหวัด (สคช. จังหวัด) เพื่อขออนุมัติให้ความเห็นชอบ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วให้ขึ้นทะเบียนเป็นนายความอาสาพร้อมทั้งออกบัตรประจำตัวให้ และประกาศให้ประชาชนทราบทั่วไป แล้วส่งสำเนาเอกสารเกี่ยวกับนายความอาสาที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วนั้นไปให้ สคช. กลางด้วย

ใน สคช. สาขา ส่วนภูมิภาคให้ยื่นสมัครต่อ สคช. สาขา แล้วให้หัวหน้าพนักงานอัยการของ สคช. สาขา เสนอต่อ สคช. จังหวัด ในเขตจังหวัดพื้นที่ที่ สคช. สาขาตั้งอยู่ เพื่อดำเนินการเช่นเดียวกับวิธีปฏิบัติของ สคช. จังหวัด ถ้าเป็น สคช. สาขา ในส่วนกลางให้ยื่นสมัครต่อ สคช. สาขา แล้วให้หัวหน้าพนักงานอัยการของ สคช. สาขา เสนอผ่าน สคช. กลาง เพื่อดำเนินการเช่นเดียวกับวิธีปฏิบัติของ สคช. กลาง

ส่วนที่ 2

การพ้นสภาพการเป็นนายความอาสา

ข้อ 45. นายความอาสา จะพ้นสภาพการเป็นนายความอาสา ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ขาดจากการเป็นนายความตามพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2520

(2) ลาออก

(3) ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้อบรมหมายหลายครั้ง โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง หรือไม่ดำเนินการตามหน้าที่ที่นายความโดยไม่มีเหตุผลสมควร

(4) ประพฤติตนไม่สมควรด้วยประการอื่นใด หรือประพฤติชั่วขัดต่อระเบียบนี้โดยกรมอัยการมีคำสั่งหรือ สคช. จังหวัด มีมติให้ออก

ข้อ 46. เมื่อนายความอาสาใดพ้นสภาพการเป็นนายความอาสา ให้หัวหน้าพนักงานอัยการถอนชื่อออกจากทะเบียนนายความอาสา และประกาศให้ประชาชนทราบพร้อม

กับเรียกคืนบัตรประจำตัวของนายความอาสา นั้น สำหรับกรณี สคช. จังหวัด สคช. สาขา ให้
แจ้งผลดำเนินการให้ สคช.กลาง ทราบด้วย

ส่วนที่ 3

สิทธิประโยชน์อื่นพึงได้ของนายความอาสา

ข้อ 47. นายความอาสาจะเรียกค่าบริการ หรือค่าตอบแทนในการดำเนินการให้ความ
ช่วยเหลือทางกฎหมายของ สคช. จากผู้ขอความช่วยเหลือมิได้

ข้อ 48. นายความอาสาที่ได้ช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน จนมีผลงานดีเด่น
และเกิดประโยชน์ต่อสังคม และราชการมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี ให้หัวหน้าพนักงานอัยการเสนอ
ชื่อและผลงานตามหลักเกณฑ์ในการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่นายความ
อาสาทำระเบียบนี้ต่อกรมอัยการ เพื่อเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พ.ศ. 2511 และระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำหรับผู้กระทำความดีความ
ชอบอันเป็นประโยชน์ยิ่งแก่ประเทศชาติและประชาชน พ.ศ. 2530

หมวดที่ 5

เงินค่าทนายความและค่าใช้จ่าย

ส่วนที่ 1

เงินค่าทนายความ

ข้อ 49. เงินค่าทนายความตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลให้ตกเป็นของนายความ
อาสาผู้ดำเนินคดี

ในกรณีมีผู้ดำเนินคดีหลายคน ให้หัวหน้าพนักงานอัยการเป็นผู้จัดแบ่งตาม
สัดส่วนของงาน

ส่วนที่ 2
เงินค่าใช้จ่าย

ข้อ 50. กรณีพนักงานอัยการ นิติกร หรือเจ้าหน้าที่ ต้องเดินทางไปสอบข้อเท็จจริง หรือรวบรวมพยานหลักฐาน หรือดำเนินการอื่นใดในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ให้เบิกค่าพาหนะ เดินทาง เบี้ยเลี้ยง และค่าที่พักได้ตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

ข้อ 51. กรณีทนายความอาสาต้องเดินทางไปนอกที่ทำการ เพื่อดำเนินอรรถคดีที่ศาล หรือเดินทางไปสอบข้อเท็จจริง รวบรวมพยานหลักฐาน หรือดำเนินการประการอื่น ให้ทนายความอาสาเบิกค่าพาหนะเดินทางและค่าตอบแทนแต่ละครั้งได้ ตามระเบียบของกรมอัยการ โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง และในการเบิกจ่ายให้ใช้แบบตามที่กรมอัยการกำหนด

ประกาศ ณ วันที่ 12 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2533

(ลงชื่อ) โกเมน ภัทรภิรมย์
(นายโกเมน ภัทรภิรมย์)
อธิบดีกรมอัยการ